

Leo Beelen Tungelroy 60 Weert

transcriptie Jac Vanderfeesten (jac@vafo.nl)

NIOD
Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie

cahier 267

L. Beelen
Tungelroy 60
Weert

Leo Beelen Tungelroy 60 Weert

transcriptie Jac Vanderfeesten (jac@vafo.nl)

L. Beelen Tungelroy 60
Weert

1939

- 10 april Grote spanning
- 11 april Soldaten ingekwartierd aan de brug.¹
- 12 april Soldaten brengen versperring aan aan de brug met karren en bommen.
- 13 april Ze maken ook stellingen langs de beek, wat volgens mij nergens voor dient, want de beek is veel te smal.
- 25 april De Vloedbrug is helemaal versperd, zodat de melkerij dus van Tungelroy over de grote brug moet komen.
- 28 juli Mobilisatie. Overal luiden de klokken. Hier niet. Waarom?
- 29 juli Paardenmonstering² in Weert. Grote drukte op de weg. Ook de paarden van mijn baas moeten.
- 1 sept. Vertrokken bij mijn baas. Nu zonder werk.
- 3 sept. Naar de Paol³ toch geweest drinken. Daar waren Belgen bommen aan het afzagen voor de versperring.
- 7 sept. Proefalarm in Stramproy. Ik vond dat dat ene fluitje nergens goed voor is en denk dat er toch geen vliegers zullen komen en wat geeft me om zo'n signaal. Niks, denk ik.
- 8 sept. Weer werk bij een andere boer. Salaris f 18,00 per maand. Niet veel, maar met kost gaat 't toch.
- 28 sept. Luchalarm in Weert. Een verschil tegen Stramproy. Ik denk dat men geen bommen meer hoort als die sirenes gaan.
- 3 oct. Overal werd versperring aangebracht. Er wordt gewerkt aan de verdediging, als men deze bekijkt, dan denkt men dat er maar niemand doorkomt.
- 2 nov. Aan Verhaag wordt dam in de dijk beek gezet. Ze zeggen dat ze de koel onder water gaan zetten. Dat er vanaf 300 meter achter ons huis tot aan de overweg 't zal niet gaan want dat kost 't veel water.
- 23 nov. 't Water stijgt. De boeren zijn kwaad op die flauwekul en proberen sabotage te plegen aan de inundatie⁴. Maar er wordt wacht bij gebruikt.
J.P.⁵ gestorven. Die gaat er tussen uit voor er oorlog komt.

---

¹ De brug over de Tungelroyse beek aan de Tuurkesweg,

² Alle paarden moesten gekeurd voor dienst in het leger. Als ze geschikt waren om een kanon te trekken kregen ze hier een waardering voor.

³ Café "de Paol", Bocholterweg Altweertheide.

⁴ Inundatie = onderwaterzetting.

⁵ Jan Peerlings (Pleune Jaoke); Jantje (Pleune-Jantje) is een kind van broer van Pleune-Driek. Volgens een bidprentje is Johann Paul Peerlings (° 19-7-1916 in Brusy, toenmalig Dld) zoon van Peter Jan Peerlings en Borzgerkowsky. overleden op 3-8-1944 (bron: Silv Joosten).

1940

Tungelroy telt zo ± 800 inwoners, één R.K.-kerk en pastorie, 4 koloniale winkels, 1 schoenmaker, 1 kleermaker, 1 smid, 3 timmerlieden, 1 school, 16 cafés, 1 zaal, 1 slagerswinkel, 1 windmolen, 1 houtzagerij, 1 manufacturen.

totaal 110 huisgezinnen, waarvan 90 boerderijen, 1 postkantoor.

In Weert zijn ze druk bezig voor evacuatie. Overal is alles in orde.

In Tungelroy krijgt men ook 'n partij te herbergen. Ze komen allen in volgorde: voetgangers, fietsers, zieken, enz, enz., alles onder geleide. Laten we hopen dat 't nooit zo ver komt.

- 3 febr. 't Water is gestegen, zo veel dat vanaf 300 meter achter ons huis alles blank staat. Niets dan water en nou begint 't te vriezen. Wat zullen we kunnen schaatsen. Waar oorlog toch al goed voor is. De boeren zijn nijdig, omdat al hun akkers onder water staan. Maar daar schieten ze geen pest mee op. Van ons dorp zijn er 17 soldaten onder dienst. Mijn broer ligt voor gewone dienstplicht in Soesterberg. Hij is bij de Genie. 's Zondags zie je niks meer als soldatenpakjes. Je wordt er maar niet aan gewend.
- 13 febr. De soldaten van de brug voelen zich goed thuis in ons dorp, want ze zijn bijna elke zondag dronken, samen met de dorpsgenoten. Er is één café afgegaan, zodat we nu maar meer hebben: 16 café's, tegenover in 1926: 20 café's. Toen was hier één op de vijf huizen café. Nu zowat één op de 7 een café. We tellen zowat 110 huisgezinnen. Nu krijgen 't de andere café's zoveel te beter.
- 13 april De brug aan van Helmond wordt opnieuw versperd met bommen en zandzakken. Er gaat nauwelijks een kar tussendoor.
- 15 april De spanning stijgt. Als men elkaar tegenkomt dan klinkt het woord: "Wat tungtig ter van? Ich geluif detj haost losbriktj."⁶
- 2 mei Een enkel vliegtuig cirkelt boven onze versperring. Vermoedelijk Nederlandsch. Tenminste, hij heeft oranje plekken. Er wordt veel over spionnen gesproken. Ik krijg mijn oproep voor dienstplicht. Op 11 juni binnenkomen in d. Bosch.
- 9 mei Spanning. Ik ga 's avonds vroeg naar bed om de volgende morgen kunstmest te zaaien, kalkstikstof voor op onkruid. Dit moet met mooi weer gezaaid worden.

---

⁶ "Wat denk je ervan, ik geloof dat het spoedig losbreekt."

10 mei Ik sta om 3 uur op. 't Is nog donker als ik naar de boerderij fiets. 't Is 3 minuten fietsen.

Ik span 't paard in de kar en wil wegvaren⁷ als er boven mijn hoofd vliegtuigen brommen, ik denk van 6 stuks. Geen gedachte aan oorlog.

Ik rijd door 't dorp, waar de bakker met z'n blauwe hemd in 't raam staat. Ik zie nog z'n blote billen; hij roept zouden we oorlog hebben? Ik lach hem uit en roep tegen hem van "oefening". Aan 't veld gekomen is 't op slag⁸ 3.30 uur. Ik begin te zaaien.

Ik hang 't paard de kopzak aan en die doet niets liever dan vreten. Maar vandaag niet. Hij staat te wiebelen in de kar.

Ik zaai rustig voort en trek me niets van de mensen aan. De vliegtuigen komen met zwermen.

4.30 uur. De zon schiet haar eerste stralen uit 't oosten en zet alles in 'n paars-gouden licht. 't Is 'n pracht om te zien en daar boven vliegen als zilveren vogels de vliegers, alles ziet eruit als was het 'n tekening. Alles is op straat en praat en redeneert en roept.

De luchtafweer van Weert begint met duivels geraas te schieten. Kogels van geweren en mitrailleurs tikken bij mij in de akker neer. Ik ben klaar gekomen met zaaien, heb 2 percelen gezaaid, samen groot 1¹/₂ ha. en 300 kg. kalkstikstof. Ik ben erg zwart en stink naar de meststof.

Bruggen vliegen de lucht in en geweren en kanonnen razen. De aarde schudt en beeft. En dit alles bij zo'n mooie lentemorgen.

Ik ga naar huis de baas. 't Is zes uur, opeens een reuze slag: de brug aan van Helmond gaat de lucht in. Een rookzuil en stof gaan 100 meters hoog de lucht in. 't Is ontzettend, ik heb nog nooit zoiets gezien. Ik ril ervan, als ik dit om tien uur allemaal aanteken.

Van de baas krijg ik de opdracht om naar de Boerenbond te rijden en 'n zak bloem te kopen en nog veel andere artikelen, zoals veevoer en zo nog meer.

Aan 't kapelletje ontmoet ik een zeer mooi meisje, geladen met pakken en beddengoed. Ik krijg medelijden met haar, ze kan haar fiets bijna niet meer vooruit krijgen. Ze is moe, ze komt zeker uit Weert.

---

⁷ Wegrijden.

⁸ De kerkklok slaat.

Ik vroeg haar: “Moet u nog ver, juffrouw?” en wil haar behulpzaam zijn.

Maar dan komt van haar droge lippen ‘t antwoord: “Wat hejjae dao met te make, boorekaffer dejjae zeetj!”⁹

Een vloek welt op in mijn hart, maar komt niet verder dan mijn keel en gaat over in een zucht van medelijden voor dit mooie kind.

Aan de Bond is ‘t druk. ‘n leder wil nog bloem hebben.

Maar de voorraad is beperkt n wordt door de secretaris netjes verdeeld. leder huisgezin per kop een kilo.

De vluchtelingen¹⁰ uit Weert komen af gelijk losgelaten gevangenen.

Er is geen sprake van leiding; alles heeft de benen genomen, zoals ‘t best uitkomt. En ‘n ieder zorgt voor ‘n onderdak voor zichzelf.

Boeren, burgers, oud en jong, rijk en arm, allen zijn nu dezelfde.

Gejaagd, zenuwachtig en roepen en praten met elkaar.

Tungelroy lijkt of ‘t kermis was, zo druk. Maar ‘t is niets dan ellende wat men ziet. Ik heb nog niet gegeten en ‘t is al elf uur. Ik kom aan huis en span het paard uit, doe ‘t in de wei en ga mezelf wassen. Betje heeft voor me ‘n paar eieren in de pan gedaan. Ze heeft medelijden met me dat ik zo vroeg op ben geweest en nog niets gegeten.

Werken dat geeft niets meer.¹¹ Ik fiets naar huis en haal m’n cente voor de dag en doe m’n horloge om, want ik ben niet gerust; ‘t kon eens gebeuren dat er brand of ‘n bom viel, dan had ik m’n cente toch.

De vluchtelingen stromen nog steeds binnen. Vliegtuig komt zo laag dat ze bijna de grond raken. Kolossaal, zo verbazend snel. De w.c. wordt vandaag extra dikwijls aangesproken door burgermensen.

Om drie uur gaan we gauw de bieten zaaien. ‘t Land ligt gereed; op een uur tijd is dat gebeurd.

Ik hoor de mitrailleurs ratelen in de buurt van de Maas.

‘s Avonds is het rustiger. De mensen staan op straat te praten samen over de oorlog met de vreemdelingen. Bij mij thuis hebben ze 42 evacués. Dat is niet veel, er zijn boeren die er over de honderd hebben.

---

⁹ ‘Wat heb je daarmee te maken, Boerenkaffer die je bent.’

¹⁰ Evacués.

¹¹ Het komt er niet meer van om te werken.

Alles helpt elkaar; de eieren worden niet geleverd en er wordt door iedereen gratis eieren geleverd¹².

De voeding is uitstekend en de vluchtelingen hebben wat ze verlangen; alles voor niets. De mensen zijn goed voor hen.

11 mei 's Morgens roept vader: "Kom 'ns kijken, er komen Hollandse soldaten langs." Maar 't is niet zo wel. 'n Paar Hollandse wagens die gestolen zijn, maar echte Duitsers. Ze zijn er, maar voor hoe lang. 't Is zes uur en gaat wat eten. 't Smaakt niet. Buiten komen de Duitsers langs met tanks en fiets, motors, paarden, te voet en vliegtuigen brullen door de lucht.

Een tankwagen rijdt achter ons huis onder de perenboom. Ik weet niet waarvoor en vraag 't aan zo'n soldaat.. Die antwoordt: "vliegtuigen" in het Duits.

Ze gaan de geweren poetsen en zich wassen. Ze hebben rust. Er valt een kogel op de grond. Ik wil hem oprapen, maar daar begint zo'n Duitser te schelden van "domme Hollander en spion". 't Is een hele preek. Ik vervloek die vent stiekem en ga binnen.

Binnen zitten ook al van die lamstralen. Ik rook 'n sigaret en dan vraagt zo'n Duitser of we niet ruilen zouden. Een pakje Hollandse voor een pakje Duitse. Ik doe 't, maar kom bedrogen uit, want ze zijn slecht.

De Duitsers vragen om koffie wat we niet durven weigeren. Ze danken ons verschrikkelijk en zeggen dat 't lekker is.

Ik kan 't me niet voorstellen dat er geen koffie is.

Om 4 uur gaan ze een kanon stellen bij ons achter 't huis aan de molenberg.

Ik wist niet waarvoor, maar hun vertelden dat ze Weert gaan beschieten.

In Weert schieten de kanonnen dat het een lust is. de hele stad schijnt in brand te staan.

's Nachts mogen we geen licht laten branden van de Duitsers. Dat is ongemakkelijk, maar het mag niet.

Om 10 uur zie ik hoe een meisje gekust wordt door een soldaat .

Wat wij niet mogen, daar krijgen zij de kus voor.

Vandaag gebeurde er een mooie grap. Er was thuis een vrouw van in Weert ge-evacueerd en die was niet verlegen en een Duitser die dronken was, ging naar haar toe en zei: "Ich liebe dich." in 't Duits. Die vrouw antwoordde daarop: "Det mojje mer us prebieëre, dan niep ich dich auch!"¹³ Die vrouw had de Duitser niet begrepen.

---

¹² In de winkels waren geen eieren meer te koop. Op een dorp zoals Tungelroy hadden veel mensen zelf kippen en tijdens de oorlog deelden de boeren ook eieren uit aan de vluchtelingen.

¹³ "Dat moet je maar eens proberen, dan knijp ik je ook!"

- 12 mei Pinksteren. De kerk is gedurende de voormiddag stampvol. Er wordt de H. Mis gelezen aan al de drie altaren zonder ophouden. Pastoor¹⁴ preekt de gelovigen toe elkander te helpen in deze dagen van ellende. Er zijn er velen die huilen. De Duitsers rukken nu Weert binnen, maar de burgers mogen de stad nog niet opzoeken. 's Avonds kaarten we met de evacués voor geld. Bier is er geen druppel te krijgen, rookmateriaal ook niet.
- 13 mei De evacués gaan weer terug naar hun woonplaats. Tenminste de meeste die bij ons thuis ook. Duitsers trekken nog steeds langs. 's Nachts word ik wakker door vliegtuiggebrom en boven Weert hangen 'n paar brandende dingen in de lucht. Daarna hoor ik wat fluiten en dan een zware slag, dat alles bibbert. De mense worden wakker en komen de straat op. "Wie zou dat gedaan hebben?" wordt gevraagd. En het antwoord luidt: "De Engelsman."
- 14 mei Alles is weer tot het oude leven aan 't terugkeren. De brug aan van Helmond is vervangen door 'n nieuwe houten noodbrug. De versperring van de Vlootbrug¹⁵ is opgeruimd. De soldaten die in de stelling zaten aan de brug zijn op 10 mei met 'n sprong de bossen van de Wallen¹⁶ ingegaan. En lieten de stelling liggen zoals ze waren. 't Is goed, want ze zaten met de geweerloop op de brug aan gericht en de vijand kwam van de andere kant. Nu komen de geruchten los van de verwoesting. Als er werkelijk zoveel gebeurd is, dan is 't verschrikkelijk. Bij ons thuis op de schuurdeur hebben de Duitsers 'n papier opgehangen, waarop staat dat er niets duurder mag verkocht worden. In 't Nederlands en Duits. 't Electricisch licht dat vanaf 10 mei stuk was, is nu weer in orde. We hebben weer licht, maar moeten verduisteren, wat reuze vervelend is, want op de boerderij heeft men daar veel werk mee.
- 15 mei De oorlog is afgelopen. Velen zijn blij, want hun zoon of verloofde, daar denkt men steeds aan. Ook mijn broer zit ver van ons verwijderd.
- 16 mei Enkele soldaten zijn met veel hun eigen haar teruggekeerd dat zijn er tal die er tussenuit geknepen zijn. De mark die anders al in de handel geflankeerd door onze zilveren gulden.

---

¹⁴ Pastoor Pont.

¹⁵ Vloedbrug of Vlootbrug.

¹⁶ Tungelroyse Wallen, Tungeler Wel.

- De tabak begint weer af te komen¹⁷ er wordt weer gerookt.
 In België wordt (.....)¹⁸ hoor ik kanonnen staan bulderen.
 Alles in 't dorp keert weer rustig zijn gang.
- 20 mei Op rijwielplaatjes¹⁹ wordt niet meer gelet. Dat is een reuze gemak.
 Alle bruggen worden weer opgebouwd. 's Nachts kwamen wel vijftig vliegtuigen over. Buurvrouw die riep op mij: "'t Is toch versjrikkeluk zoeë astj geit, neet waardtj!" Ik antwoord: "Jao, 't is vriedt!"²⁰
- 22 mei Ik schoffel in de bieten. 'n Paar vliegtuigen komen zo laag overvliegen, dat ik me plat laat vallen, anders was er mijn kop afgegaan. De mensen zijn kwaad dat ze zo laag vliegen, omdat er veel paarden door de draad gaan in de weiden.
- 7 juni In Weert gaan de eerste Nederlanders werken in Duitsland. Daar is meer te verdienen, zegt men.
- 23 juni In de Piuszaal wordt ingeënt voor Typhus. Alles staat geduldig te wachten op de dokter. Eindelijk komt hij en nummer een kan binnengaan. 't Is Sjang. Hij heeft beide mouwen hoog opgestroopt. Zo gauw hij de prik krijgt, geeft hij een schreeuw en 'n gil, dat de dokter zichzelf verschrikt; hij valt achterover en laat zich wegdragen. Maar 't bleek dat Sjang 't voor de grap deed, maar 't resultaat is dat er 'n twintig vrouwen naar huis gaan, zonder de prik te krijgen.
- 25 juni Op de Tungelroyse brug moet wacht geklopt worden door mannen van Stramproy. Waar die fout in zit, weet ik niet, maar die halen letterlijk de kastanjes voor ons uit het vuur. Dat ze er maar vet mee zijn.
- 6 juli Er zijn bonkaarten uitgekomen voor levensmiddelen. Er wordt al meer papiergeld uitgegeven. Overla zie je papiergeld.
- 21 juli 't Is druk met de oogstwerkzaamheden. De mensen niet zo ijverig meer als vroeger.
- 9 sept. Er vallen bommen in Weert. De spoorlijn wordt getroffen. De mensen zijn ongerust dat ze 'n keer misgooien en dan Tungelroy treffen.
 Er is bekend geworden dat er pasfoto's moeten zijn voor de identiteitsbewijs. Daar er vele mensen zijn, die nog nooit op 'n foto gestaan hebben, willen ze niet naar Weert 'n fotograaf gaan en daar ik 'n fototoestel heb word ik gevraagd foto's te maken van de oude mensen en die niet naar Weert willen gaan. Op de zondag komen er

---

¹⁷ Begint weer af te komen: begint weer beschikbaar te worden.

¹⁸ Zeer onduidelijk; niet meer te ontcijferen.

¹⁹ Belastingplaatjes voor rijwielen (van 1 februari 1897 tot 1919 en van 1 augustus 1924 tot 1 mei 1941 een landelijke belasting op het gebruik van rijwielen).

²⁰ "Het is toch verschrikkelijk zoals het gaat!" "Ja, het is wreed!"

- 108 voor de lens. Ik nam er 2 op 'n foto van 6-9. Dus grote foto's en gezichten zoals er nooit geen meer komen.
- In de eerste week van september worden identiteitsbewijzen uitgereikt. Ikzelf heb er geen gehaald, ik vind het niet nodig.
- 18 oct. De eerste maalvergunningen worden uitgereikt. Ze lachen en zeggen "t Komt nog zo ver dat je 'n bewijs moet hebben als je naar de w.c. gaat."
- 6 nov. P.T.²¹ gestorven
- 7 nov. De brug aan van Helmond wordt verstevigd.
- 14 nov. Storm in de ochtenduren. 't Was verschrikkelijk. Ik sta om 5 uur op om de natuur te zien werken. 't Is een fantastisch beeld, de electric draden slaan tegen elkaar, zodat er overal vlammen uit slaan, wat een mooi beeld geeft in de donkere nacht. De toren in Weert is omgewaaid. Alle daken werden bijna panloos.
- 16 nov. Ik word 's nachts wakker en zie 't branden op de Schans. Dat is over de weg heen. Ik roep mijn beide broers en we trekken er naar toe. Daar vinden we een brandende staaf. We vertrouwen het niet en gaan terug naar bed. 's Morgens graaf ik de rest er uit. De hele dag komt er volk kijken naar de resterende delen van dat vuurijzer. 't Blijkt 'n brandbom te zijn geweest.
- 25 nov. Veeboekjes komen. De landbouwers worden er lastig van en zeggen: "Nu nog foto's en dan is 't vee klaar."
- 26 nov. Mijn broer is aan 't werk aan de kazerne aan barakken. Hij moest van de arbeidsbeurs gaan werken. Hij was timmerman.
- 2 dec. Er wordt gecollecteerd langs de huizen voor W.H.N.²² Ik ga ook met de bus. 't Is goed werk zegt men.
- 9 dec. De Duitsen rijden de hele dag met de treinen met oorlogsmaterieel.
- 30 dec. Paardenmonsterring in Tungelroy voor Swartbroek, Stramproy en Tungelroy. De boeren zeggen dat ze niks te vertellen hebben.

1941

- 1 jan. Vandaag waren er velen dronken. Dat kennen ze hier toch nog goed, al is 't ook oorlog. Er worden veel vaderlandse liedjes gezongen. Maar goed dat 't geen Duitsers horen.

---

²¹ Paulina Maria Tilmans (Paulien van Sil), geboren op 18-1-1920 te Tungleroy sterft op 20 jarige leeftijd. in Tungelroy. Zij is de dochter van Mathijs Hubertus Tilmans en Anna Catharina Stals (bron: Silv Joosten).

²² Winterhulp Nederland.

Winterhulp was de, overigens mislukte, armenzorg volgens nationaal-socialistisch model. De organisatie werd opgericht op 22 oktober 1940 door rijkscommissaris Seyss-Inquart. Deze wilde naar Duits voorbeeld een "Volkswohlfahrt" vooruitlopend op de oprichting van dat laatste, de Nederlandse Volksdienst genaamd, werd de Stichting Winterhulp opgericht (bron: historici.nl).

- 10 jan. Franse krijgsgevangenen worden de grens overgeholpen. 's Namiddags komt de politie 'ns door het dorp rijden, maar ze stelt geen vragen.
- 12 jan. Er komen steeds maatregelen van dit mag niet en dat mag niet. Er mogen geen aardappelen vervoederd worden.
- 13 jan. Vandaag in Weert geweest, maar is slap. Men in de winkels niet veel te krijgen.
- 14 jan. N.S.B.-plakkaten in 't dorp aan de electr. palen, maar ze worden achter elkaar verwijderd. Ik wordt op heterdaad betrapt en moet beloven dat ik 't nooit meer zal doen. Maar ik doe het evengoed.
- 17 april Er komt een kamp voor de A.D.²³ in Tungelroy. Er is om werkvolk gevraagd. Mijn broer die timmerman is en zeer goed bijdehand, wordt gevraagd te komen werken.
Ik ga ook om werk vragen en kan beginnen als grondwerker.
- 21 april Kan ik beginnen à 35 cent per uur. M'n baas vindt 't goed, omdat ik toen niets om boerenwerk geef.
- 24 april Gouden Bruiloft²⁴ in Tungelroy. Alles versierd met rood-wit-blauw. Heel 't dorp werkt niet en het bruidspaar heeft in ieder café 'n ton bier van 50 liter gelegd. Dat zijn 16 vaten bier = 800 liter voor heel 't dorp. 't Is veel man. Na de serenade van 6²⁵ uur is er na verloop van 2? uur niets meer te vinden van 't gratis bier. Er kwamen nog een 16 vaatjes bij. Dat is per persoon 5 liter bier. Man en vrouw. 't Was reuze gezellig. Alles was op stap van café naar café. Alle meisjes hadden zich een jongen bij elkaar gezocht. De getrouwde mannen namen ze hun nodige bier.
- 2 mei 't Werk in de Wallen aan 't kamp vlot niet goed. 't Terrein is ruw en wild. Op plaatsen moeten we 2 meter weggraven voor 'n vlak terrein te krijgen.
- 7 mei Ik begon als grondwerker en ben nu metselaar eerste klas en heb nooit een troffel gezien, maar je leert in de praktijk vlug, dat merk ik. Ik krijg nu 40 ct. per uur
- 9 mei De smokkelhandel leeft. Met troepen van 20 werden ze hier gegrepen en weer teruggestuurd. Om op een andere plaats er weer over te gaan. De boeren verkopen alles aan de Belgen. En de Duitsers helpen mee. Ik zag 'n Duitse wagen rogge opladen bij 'n boer.

---

²³ Arbeidsdienst.

²⁴ Gouden Bruiloft Kuppens-van de Wal. Beiden zijn kort na de Gouden Bruiloft overleden: Anna Catharina Hubertina (*7-6-1860 Kinrooi, dochter van Maximiliaan en Gertrudis Verstappen) op 2 mei 1941 en Mathijs (*23-6-1859 te Neeritter, zoon van Renier en Petronella Timmermans) op 7 sept. 1941. Bieële-Tieske en Catrien (Bieële-Wiefke) woonden op de Goorstraat (bron Silv Joosten).

²⁵ 18.00 uur.

- 14 mei In de nacht veel vliegtuigen.
- 7 juni In Tungelroy wordt een nieuwe brug gebouwd van beton. Er wordt hard aan gewerkt.
- 9 juni In 't kamp komende eerste barakken aan. Ze komen uit Duitsland. En alles is van aardig spul, de scharnieren op de kasten zijn van hout, goedkoop. De schroeven van zink. Er wordt veel vernield door 't werkvolk. "Vader betaalt toch.", zeggen ze.
- 15 juni Een paar wagens met hoge pieten van de N.A.D.²⁶ en ook Duitsers met hakenkruisband omkomen 't werk bezien. Al 't personeel kijkt hen niet aan. Dus vraagt zo'n Duitser of we niet groeten kunnen. Dan antwoordt Frits, mijn vriend: "Nein." De Duitser zegt dat we dat nog zullen leren. 't Is niet te hopen.
- 24 juni 't Is smoorheet in 't camp, geheel tussen de bossen en in de oost en west 'n hoge berg en dan geler zand. 't Is geweldig zo heet als 't er is. En die barakken en ook nog iets bij onze hele vel is vernieuwd door de carbolien²⁷ die op de planken zit.
In de namiddag komen de jongens de N.A.D. vanaf Weert te voet. Ze zweten als paarden. Met alle geweld vliegen ze op de pomp²⁸ af. En dan vraagt een Hollander: "Is 't hier altijd zo warm?" Ik zeg: "Nee, dat duurt maar een paar maanden, maar 't ergste komt nog; dit is nog niks." Hij trekt een gezicht alsof hij berouw had van zijn daad. Ze moeten helpen werken. Ik krijg er twintig onder mijn commando, zelf voer ik geen flikker meer uit.
Als ik dan 'n paar keer op z'n Tungelroys gevloekt heb, dan weten ze dat ze moeten gehoorzamen aan hun surrogaat-baas. Twee dagen later moeten ze half naakt waken. Als ik dat 's avonds vertel dan zeggen ze in 't dorp: "Daar ga ik niet meer naar toe, zo'n rotzooi."
- 28 juli Er zijn geen sigaretten of tabak te kopen, maar leve de kantine van de N.A.D. Ik koop de eerste zaterdag m'n weekgeld op. Dat is voor f 18,00 aan tabak, sigaren en sigaretten, 'n grote kist vol.
- 4 aug. 't Kopen van tabak mag niet meer in de kantine voor ons, werkvolk. Maar de jongens, die onder mijn ploeg behoren, helpen mij en ik beloof hun dat ze om de beurt een halve dag de bossen in mogen voor uit te rusten.
- 9 aug. Vliegtuigen elke nacht, altijd weer. Vliegtuigen storten neer, bommen suizen door de lucht. 't Wordt hoe langer hoe gevaarlijker.

---

²⁶ Nederlandse Arbeidsdienst.

²⁷ Carbolineum, een klassiek houtverduurzamingsmiddel, maar in veel Europese landen is het wegens de schadelijke bijeffecten sinds enige jaren verboden, in Nederland sinds 1 november 2001 (bron: Wikipedia).

²⁸ Waterpomp. In die tijd moest water zelf opgepompt worden via een put.

- 11 aug. Ben in Roermond geweest voor examen opzichter V.V.O.²⁹ Weet niet als ik geslaagd ben.
- 22 aug. Mijn aanstelling ontvangen al opzichter V.V.O.
Word tewerkgesteld te Weert, bureau 12. Tungelroy is bureau 13.
De boeren zijn nijdig dat k dat baantje genomen heb. Ze zeggen:
“Alweer zo’n pennenlikker meer.” Maar wat geeft dat, ieder voor zich
en God voor ons allen.
- 10 sept. Bierrantsoen wordt verlaagd. Dat is jammer, nu zal de lol gauw weg
zijn op de dorpen.
- 6 nov. Mijn broer is spoorloos verdwenen.
- 8 nov. Brengt iemand een brief, waarin staat dat hij naar Engeland is. ‘s
Avonds vliegtuig. Zoeklichten, die hier met honderden staan, werpen
hun stralen op een vlieger, die hopeloos ronddwaalt. Op een
moment duikt hij en dan suizen er bommen naar beneden. Een
geweldige explosie. Honderd meter van ons huis slaan 4 bommen
in. Niets gebeurd dan glasschade.
- 13 nov. In ‘t bijzijn van ‘n Duitser naar de radio geluisterd. Verboden zender.
Die gaf ook niet veel van de hele rotzooi.
- 18 nov. Heden ontvingen we ‘n brief van onbekend adres dat mijn broer in
Frankrijk gevangen zit in Troie Loir³⁰ Parijs en zal gestraft worden.
- 30 nov. ‘n Brief dat hij veroordeeld is voor de tijd van de oorlog te werken in
een interneringskamp.
- 3 dec. De hele veestapel moet worden gemerkt. Dat is reuze werk voor
ons.
- 25 dec. De Duitsers vieren Kerstmis met veel drank en veel schieten.
- 26 dec. M’n broer is er tussenuit geknepen en weer thuis.

1942

- 2 jan. Het is winter, koud en sneeuw. ‘n Slechte tijd voor de burgers.
- 4 jan. Vandaag koop ik m’n eerste Belgische tabak: f 1 per half ons. ‘t Is
duur, maar wat doe je eraan?
- 8 jan. M’n broer heeft ‘n paar dagen ergens anders geslapen en ziet geen
gevaar en slaapt weer thuis.
De jongen van A’dam die in de A.D. was en die met hem op stap is
geweest, die wordt aangehouden. Als diefstal van ‘n fiets van de
commandant der N.A.D. en zit in de bak.

---

²⁹ Voedselvoorzieningsorganisatie.

³⁰ Troyes, hoofdplaats van het arrondissement Aube. Deze wijnzuurkoolstreek is gelegen in het noord-oosten van Frankrijk (bron: Josefien Korsten-Beelen).

- 3 feb. Er wordt veel gesmokkeld en gestolen. 't Ziet eruit of we in Amerika waren.
- 6 mei De N.A.D. is aan 't ontginnen in de Krang.³¹ 't Zal productieslag 42 worden.
- 18 juli We moeten nu net als de kemieze³² dienst doen op de grens, Dag en nacht. We zijn niet gewapend. 't Is een lollige baan. Ik kom elke dag met Duitsers in aanraking en die doen niets als de smokkelaars afzetten en wat hoeren met de vrouwen. 'n Nette rotzooi.
- 13 aug. Vandaag houd ik smokkelaars aan met 50 vulpennen, Ik laat hen vertrekken.
's Nachts om 2 uur 'n vrouw uit Amsterdam die met ondergoed haar zoon, die in België ondergedoken is, wil gaan bezoeken. Ik help haar de grens over.
- 30 aug. Strenge controle op granen. Alle gedorste granen moeten geleverd worden, maar er gaan er veel de grens over.
- 7 sept. De Belgische tabak is duur *f* 8 per ons, maar beter dan klaver, seradella³³ of notenbladeren.
- 6 dec. Bombardementen op Philips Eindhoven.
Hier in Weert op een paar bedrijven is alles door V.V.O.-personeel uitgedorsen³⁴ en in beslag genomen. Dat kost een boer zowat *f* 30 per uur; meer dan de hele zaak waard is. Die niet wil horen, moet maar voelen.
In Tungelroy zijn de klokken uit de toren gehaald en staan onder aan de voet van de toren te wachten tot ze hun dorp worden uitgevoerd.

1943

- 2 jan. Vandaag de eerste H. Mis in in de Piuszaal voor de N.A.D.
- 7 febr. Vliegers komen dag en nacht. Er vallen bommen, maar weinig ongelukken.
- 8 apr. Veel bommen (brand) in Altweertheide. Een schuur van 'n Duitser moest 't ontgelden.

---

³¹ Natuurgebied ten zuidwesten van Swartbroek en ten oosten van Tungelroy.

³² Commiezen, grensbeambten.

³³ Serradelle (*Ornithopus sativus*) is een eenjarige plant uit de vlinderbloemenfamilie (Leguminosae) en werd vroeger op de zandgronden gebruikt als voedergewas en voor groenbemesting. Serradelle werd tegelijk met het graan als dekvrucht of in een vroege gezaaid (bron: Wikipedia).

³⁴ Gedorst.

- 25 apr. In de gemeente Weert wordt een luchtbescherming in het leven geroepen, verdeeld in blokken. Tungelroy is blok 14. Bij ons tegenover is 't verzamelpunt. Ik geef me op als lid met nog 20 jongemannen van Tungelroy.
- 21 apr.³⁵ Mijn broer, die ~~verleden jaar~~ in 1941 op weg is geweest naar Engeland, wordt door de Duitsers aan 't station te Weert opgepakt, verdacht van spionage en naar 't kamp 't Haaren³⁶ overgebracht.
- 1 mei Staking. 't Is of 't hing in de lucht. Alles staakt, er werkt niemand. Zelfs de boeren werken niet. Geen school, niets. Ik ga ook niet op dienst, 't is zo veel te lollig, niemand werken en maar praten en vertellen over dingen wat nog komen kan.
- 3 mei De staking wordt gevaarlijk, de bangen beginnen te werken.
- 7 mei Ik ben nog niet geweest, maar ontvang in de namiddag bericht als ik niet begin, dat ze me komen halen. Dus 't wordt tijd.
- 9 mei Alles werkt weer, maar met de helft ergernis tegen vroeger.
- 6 juni In Tungelroy zijn bekendmakingen opgehangen, die protesteren tegen 't wegvoeren van krijgsgevangenen. Er staat op: "Meldt u niet."
- 8 juni De radio's moeten worden ingeleverd, maar die van ons krijgen ze niet.
- 17 juni Wij hebben thuis nog s'zondags geen melk geleverd, maar krijgen vandaag 'n bevel voortaan melk mee te geven, anders volgen andere maatregelen.
- 21 juni Mijn broer wordt van Haren naar Scheveningen overgebracht. Als dat maar goed afloopt.
- 27 juni Tungelroy heeft 40 onderduikers. Het is op de 2¹/₂ huizen 1 onderduiker. Van de Engelsman wordt gezegd: "Het is eine verèkkeling, hae kumtj toch neet."³⁷
- 10 aug. We hebben hebben weer grenscontrole. Dag en nacht liggen maar onder de bomen en zien niks. Bier van België is goed, veel beter dan in Nederland.
- 5 nov. In een luchtgevecht wordt een Duitse vliegtuig neergehaald. Er blijven nog 'n paar schroefjes van over, de rest brandt geheel op.
- 7 nov. 11.45 n.m. De lucht is donker, lichte regenvlagen gepaard gaand met wind. Er zitten vliegtuigen in de lucht. Een formatie draait in de

³⁵ Onduidelijk is of hier een verschrijving in de datum is of dat deze gebeurtenis op de goede datum staat, maar later is bijgeschreven. Ook Cammaert houdt zich op de vlakte m.b.t. de juiste datum,; deze schrijft 'april 1943'. Hetzelfde (met Cammaert als bron) staat ook in 'Tungelroy en de Tweede Wereldoorlog' van Sjiel Kiggen. Aangenomen wordt dat het later is bijgeschreven, waarschijnlijk is niet altijd direct duidelijk is of iemand is opgepakt.

³⁶ Het grootseminarie in Haaren werd tijdens de Tweede Wereldoorlog door de nazi's Das Sanatorium genoemd, door de Nederlanders Kamp Haaren (bron: Wikipedia).

³⁷ "Het is een dwarsligger, hij komt toch niet." Er wordt waarschijnlijk bedoeld de Engelsen als bevrijders.

richting Tungelroy en duikt en de bommen suizen naar beneden. Ik lig plat aan de molenberg als de eerste bom inslaat achter de berg. Angst heb ik, omdat ik denk dat mijn laatste uur geslagen is.

Ons kippenhok wordt met een slag veranderd in een brandende puinhoop. De grond siddert en dreunt. 't Is of 't regent 't bommen. Na 'n minuut is alles over en zie niets meer dan rook en stof.

Mijn eerste werk is binnen kijken als er niets gebeurd is. 't Is een rotzooi, glas en kalk.

Ik trek een overal aan en doe de band om van de luchtbescherming. Buiten gekomen staat de luchtbescherming klaar om uit te rukken.

Deze was op tijd van 3 minuten bijna voltallig. Auto's suizen langs met Duitsers, Rode Kruis, dokter, brandspuiten, maar waar naar toe? 't Brandt overal.

We rukken uit richting Oost. Als we 100 meter afgelegd hebben, dan komen we aan 'n Duitse wagen met 4 Duitsers, die pamfletten aan 't rapen zijn. We moeten halt houden en ze vragen: "Waar naar toe?" Ik antwoord: "Dat zien jullie wel, brand blussen en helpen waar het nodig is." We waren gewapend met alle blusmateriaal.

Dan zegt een Duitser: "Eerst die papieren bij elkaar en dan blussen." We weigeren allen. De Duitser trekt een revolver en dan rapen we gedwee die pamfletten bij elkaar, maar vervloeken de Engelsen met de pamfletten en de Duitsers met hun commando's. Na een kwartier geraapt te hebben is alles klaar en mogen we verder gaan.

Maar 't is te laat er valt nergens meer wat te redden; we komen overal te laat.

Er zijn toen gevallen ± 1000 brisantbommen en honderd fosforbommen op 'n klein plekje als Tungelroy.

Wonder boven wonder werd niemand gedood. Allen die de verwoesting gezien hebben, zeggen dat 't onbegrijpelijk is.

8 nov. Van 't hoofdkwartier van de L.B.³⁸ moeten wij, leden van de luchtbescherming, nu 's nachts wachtlopen voor onontplofte bommen en brandbommen.

16 nov. Neemt de N.A.D. onze taak over en loopt 's nachts patrouille voor ons.

20 nov. Luchtbescherming moet bommen losgraven die de Duitsers laten springen.

21 nov. De bomgaten moeten orden gedicht. Alle werkelozen kunnen eraan beginnen en 't meest de onderduikers, die onder een valse naam beginne te werken en zich zo 'n cent verdienen.

---

³⁸ Luchtbescherming.

- 22 nov. Alle huizen zitten nog zonder glas, maar vandaag zijn de eerste ruiten aangekomen.
- 29 nov. Omstreeks 10 uur stort een vliegtuig van de R.A.F.³⁹ brandend in Tungelroy neer. 4 Piloten vinden de dood.

1944

- 2 jan. Vandaag worden de piloten die gedood zijn bij de vliegtuig in Tungelroy op 't kerkhof begraven. 4 gewone kisten met geen kruis of wat stonden op 'n melkwagen. 'n 6 Hoge Moffen⁴⁰ stonden aan de kerk en lieten niemand van de burgers op 't kerkhof. Ook de pastoor niet. Zonder iets werden ze begraven als beesten. Na de Hoogmis werd door Jan Hulzers, die 't graf gemaakt had, 'n wenk gegeven dat men kon offeren voor de doden. 't Geld werd besteed voor H. Missen, totaal 42 stuks. Zo werd hun nog het beste gegeven wat er was. Nu prijkt op hun graf een mooi gedenkteken. Toen de begrafenis plaats had namen de Moffen foto's van 't nieuwsgierig publiek.
- 11 jan. De mensen hier hebben schrik als er vliegtuigen overkomen. Er worden schuilkelders gebouwd. Vele huisgezinnen die er twee maken op een dag en later weer afbreken, omdat 'n buurman hem afkeurt.
- 9 mei Mijn broer is uit de gevangenis uit Utrecht ontslagen, maar heeft op z'n persoonsbewijs iets staan dat voor de Duitsers niet mooi is. Hij duikt maar onder.
- 15 mei De Ausweize⁴¹ komen in de handel. Iedereen loopt voor dat papiertje te krijgen.
- 20 mei Bommen en vliegtuigen is de orde van de dag. Ze zeggen dat ze alles kapot gooien.
- 25 juni Heel de oogst wordt op 't veld getaxeerd, wat een reuze werk is voor 't V.V.O.-personeel en wat voor de boeren niet lollig schijnt te zijn. Nu de invasie er is nu leeft men weer op.
- 4 sept. De dorskast⁴² die in de grenstrook de granen van de Belgische boeren de Nederlandse granen uitdorst, wordt door onbekende vernield; wraak op de V.V.O.
- 6 sept. Men hoort nu de kanonnen bulderen in België.

---

³⁹ Royal Air Force.

⁴⁰ Duitsers.

⁴¹ Persoonsbewijzen.

⁴² Dorsmachine.

- 10 sept. Vliegtuigen aan de lopende band.
- 11 sept. Duitsers stellen luchtafweer op in Stramproy.
- 14 sept. Duitsers pakken fietsen en paarden. In Tungelroy worden veel paarden gevorderd. In alle bossen zijn paarden ondergedoken.
- 15 sept. Duitsers laten alle gevaarlijke punten de lucht in vliegen.
- 19 sept. Granaten ontploffen 2 km. van ons dorp vandaan en niemand weet hoe 't er uitziet of de Tommy⁴³ nog ver van ons is of niet.
- 22 sept. 's Morgens komt bericht dat de Tommies in Weert zijn. 't Is ongelooflijk, eindelijk dan.
Om 6 uur 's avonds komen de eerste Engelsen in Tungelroy. Om 10 uur komen de laatste Duitsers langs.
- 23 sept. We zien niemand. Geen Mof, geen Tommie; we zijn neutraal.
- 24 sept. We krijgen nu voorgoed de Tommies.
- 30 sept. De Tommies zitten nog altijd voor 't kanaal; 't is hier nog altijd gevaarlijk.
- 1 nov. Vannacht kregen we bezoek van de vriend de Moffen. Ze gooiden brisant- en brandbommen op de gelegerde Tommies. Een wagen werd getroffen.
- 3 nov. De Engelsen maken zich startklaar. Hinderden kanonnen staan schietklaar en staan in deze linie. 800 kanonnen, groot en klein.
- 14 nov. Om 4 uur in de n.m. begint 't offensief over de kanaal. 't Is gewoon verschrikkelijk, de kanonnen schieten juist over ons huis heen, zodat we de hele luchtdruk krijgen. De ruiten springen alsof het niets was, geen ruit meer heel.
Om 5 uur schieten de Moffen terug, waardoor 2 Engelsen gedood en verschillende gewond worden.
- 15 nov. 't Is rustig, de Tommies zijn de kanaal over.
- 21 nov. Ze blijven voor de Maas liggen. Herhaaldelijk komen de V-1's over, maar daar wordt je aan gewend.
- 8 dec. De steenweg⁴⁴ is veranderd in een zwembad; modder en water; op plaatsen 1 meter diepe geulen. We roken nu Engelse sigaretten en hebben witte mik⁴⁵, zoals ze hier zeggen.
- 10 dec. De eerste paarden uit Duitsland komen in Tungelroy aan en worden verdeeld.

---

⁴³ Britse soldaat.

⁴⁴ Maaseikerweg.

⁴⁵ Witbrood.